

1. ויקרא רבה (וילנא) פרשת אמור פרשה לב

רב הונא אמר בשם בר קפרא בשביל ד' דברים נגאלו ישראל ממצרים שלא שנו את שמם ואת לשונם ולא אמרו לשון הרע ולא נמצא ביניהן אחד מהן פרוץ בערוה

2. ספרי דברים פרשת עקב פסקא מו (ועיין תוספתא חגיגה פרק א) "ולמדתם אותם את בניכם"

מיכן אמרו כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מדבר עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה ואם אין מדבר עמו בלשון קודש ואינו מלמדו תורה ראוי לו כאילו קוברו שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בס, אם למדתם אותם את בניכם למען ירבו ימיכם וימי בניכם, ואם לאו למען יקצרו ימיכם שכך דברי תורה נדרשים מכלל הן לאו ומכלל לאו הן

3. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מב עמוד א (רמב"ם תלמוד תורה א: מביא ההלכה כמו שמובא כאן)

יודע לדבר - אביו לומדו תורה וקריאת שמע. תורה מאי היא? - אמר רב המנונא: תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב

4. משנה מסכת אבות פרק ב משנה א

והוי זהיר במצוה קלה כבחמורה שאין אתה יודע מתן שכרן של מצות.

5. רמב"ם על משנה מסכת אבות פרק ב משנה א

ראוי להזהר במצוה שייחשב בה שהיא קלה, כגון שמחת הרגל ולמידת לשון קודש, ובמצוה שהתבארה חומרתה, כמו מילה וציצית ושחיטת פסח.

6. אגרת הרמב"ם (בענין משנה תורה)

ואיני רוצה' בשום פנים להוציא ללשון ערבי שכל נעימות יפסד ואל תבקש זאת ממני כלל

7. פירוש הרס"ג על ספר נחמיה מצוטט בשו"ת משנה הלכות חלק ט סימן רד

כל שאינו לומד לשון הקודש ואינו מדבר בו עובר בעשה של ולמדתם אותם וכל המדבר לשה"ק בשבוס עובר בל"ת מדברי קבלה ולוקה ארבעים.

8. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת סוכה פרק ג

יודע לדבר אביו מלמדו לשון תורה.

9. רש"י דברים פרק יא פסוק יט

מכאן אמרו, כשהתינוק מתחיל לדבר אביו מסיח עמו בלשון הקדש ומלמדו תורה

10. תורה תמימה הערות דברים פרק יא

ואולי ס"ל דאין מצוה זו נוהגת רק בא"י ובעת שישראל שרויין על אדמתן משא"כ בגלותינו שהוא דבר שא"א לרוב הצבור לעמוד בו

11. שו"ת שאילת יעבץ חלק א סימן י (הרב גרשוני מדייק שאין מצוה עצמאית, וסובר שכך סבר הרמב"ם [מצוה קלה])

נסתפקתי אם מותר לעיין בבית הכסא במשקלי השמות והפעלים. והיה נראה לכאורה דמותר דהא קיי"ל דברים של חול מותר לאומרן בלשון הקודש... איברא לדידן מסתברא לאיסורא כיון שאין דרך להגיע לידיעת לה"ק על נכון כי אם ע"פ הכתובים אשר יורו באצבע על כללי הדקדוק. שלא נשארה בידינו ידיעת דרכי לה"ק אם לא על פיהם. ועל כן אי אפשר לעמוד בהם בלי הרהור ד"ת ופסוקי המקרא ואסור.

12. שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ג סימן לה

שחזינן שאף שהוא מצוה לדבר בלה"ק כדאיתא... מ"מ אינו איסור דהא כל ישראל מדברים בלשון חול של האומות מזמן שגלינו בחטאינו בין האומות, ואף גדולי תורה וחסידים עולם לא דברו בלה"ק, ... ולכן כיון שאינו איסור רק מעלה גדולה לא הועילה הצויחה.

13. ב"ח יורה דעה סימן קעח

וכ"כ הסמ"ג לאוין נ' מזהיר שיהא הישראל מובדל מן הגוים במלבוש במנהג בדיבור וכו'

14. תורה תמימה הערות דברים פרק יא הערה נב

וטעם הדבר נראה פשוט כדי שיבין מה שידבר בק"ש ובתורה.

15. Moreh Nevuchim 3: 8

I have also a reason and cause for calling our language the holy language-do not think it is exaggeration or error on my part, it is perfectly correct-the Hebrew language has no special name for the organ of generation in females or in males, nor for the act of generation itself, nor for semen, nor for secretion. The Hebrew has no original expressions for these things, and only describes them in figurative language and by way of hints...

16. רמב"ן שמות פרק ל פסוק יג

שהוא מפני שדברי התורה והנבואות וכל דברי קדושה כולם בלשון ההוא נאמרו. והנה הוא הלשון שהקב"ה יתעלה שמו מדבר בו עם נביאיו ועם עדתו, אנכי ולא יהיה לך ושאר דברות התורה והנבואה, ובו נקרא בשמותיו הקדושים אל, אלהים, צבאות, ושדי, ויו"ד ה"א, והשם הגדול המיוחד, ובו ברא עולמו, וקרא שמות שמים וארץ וכל אשר בס, ומלאכיו וכל צבאיו לכולם בשם יקרא מיכאל וגבריאל בלשון ההוא, ובו קרא שמות לקדושים אשר בארץ אברהם יצחק ויעקב ושלמה וזולתם... [מסכם הרמב"ם וכותב] והנה אין צורך לטעם הזה, כי הדבר ברור שהלשון קדש קדשים הוא כמו שפירשתי. והטעם שהזכיר על דעתי אינו אמת, כי מה שיכנו ישגלנה, ישכבנה, יורה כי משגל שם עצם לבעילה, וכן יכנו לאכול את חוריהם (מ"ב יח כז), כי הוא שם מגונה...

17. שולחן ערוך אורח חיים סימן שז

מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי חשק, כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת. הגה: ונראה לדקדק הא דאסור לקרות בשיחת חולין וספורי מלחמות, היינו דוקא אם כתובים בלשון לע"ז, אבל בלשון הקודש, שרי.

18. מגן אברהם שם

בלה"ק שרי - דהל' בעצמו יש בו קדושה ולומד ממנו ד"ת

19. משנה ברורה סימן שז ס"ק טז

הרבה אחרונים חולקין ע"ז ואוסרין וכן הוא ג"כ דעת הגר"א ולפ"ז גם באגרת שלום אין נ"מ בין לשון לעז ובין לשה"ק:

20. פרי מגדים משבצות זהב על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שז סעיף טז

החמיר בלשון הקודש גם כן אסור, עיין ב"ח [עמוד רצג ד"ה מיהו]. ומיהו בחול כשכתובים בלשון הקודש דעת הב"ח דלא הוה מושב לצים.

21. ערוך השולחן אורח חיים סימן שז סעיף י

אותן בני אדם שסיפור שמועות ודברי חדושים עונג הוא להם דמותרין לספר בהם בשבת... אבל לקרות בהם הא איכא גזירה משום שטרי הדיוטות ולזה אומר רבינו הרמ"א דאין האיסור רק בשכתוב בלשון לעז דאז יש לגזור משום שטרי הדיוטות אבל כשכתובים בלשון הקודש לא שייך לגזור דשטרי הדיוטות אין נכתבים בלשון הקודש... ולא משום קדושת הלשון הוא

22. שו"ת דברי יציב ליקוטים והשמטות סימן ל

ולזה גם הנך דאיסורם משום דדמייין לשטרות האיסור דוקא כשכתובים בלשון לע"ז, אבל להרמב"ם דכל ספרי חכמה אסור משום ביטול תורה אין לחלק בין לשון הקודש ללע"ז.

23. שולחן ערוך יורה דעה הלכות שבועות סימן רלז סעיף ו

אבל אם נטל בידו כתב אשורית, אפילו אינו רק חכמה חיצונית או אל"ף בי"ת שאין בו רק אותיות, אם נשבע בהן והן בידו, הוי שבועה

24. ביאור הלכה סימן סב סעיף ב ד"ה * יכול לקרותה

ודע עוד דנ"ל בפשיטות דאותן דברים הנאמרין בכל לשון הוא דוקא אם אנשי אותו המדינה מדברין כך אבל אם אנשי המדינה אינם יכולין לדבר זה הלשון ורק הוא ועוד איזה אנשים יחידים יודעים זה הלשון זה לא נחשב לשון כלל למדינה זו שאינה מכרת בזו הלשון דבשלמא לשה"ק הוא לשון מצד העצם משא"כ שאר לשון איננו כ"א מצד הסכם המדינה וכיון שאין אנשי המדינה זו מכירין בלשון זה לא נקרא לשון כלל... וכעין זה מצאתי כתוב ג"כ בריטב"א...

25. שפה לנאמנים

שאם בא לסופר עברית דבר אחד או שם אחד שבעיקרו ועצמו חסר כלל בשפת עברית, כמו הרבה שמות העצם ממינים וענינים שונים שנתרבו בהזמנים האחרונים, אין צריך להשתדל להסב הדבר ולהרבות מלין... אחרי שאנו רואים גם בתורה ויתר כתבי הקודש באו הרבה מלים משפות חול שחסרים ענינם בשפת עברית ואמנם זה הוא רק לענין מלה אחת, אבל מאמר או רעיון שלם וגם שתי מלות יחשבו לרעיון שלם כפי שהראנו לדעתאין ראוי לו להביאו משפה אחרת, מפני כי אי אפשר שלא יהיה באפשר להביע אותו עברית, ועל כן אם עושה כזאת הוא בודאי זורע כלאים ומערב חולין בקודש.

26. רב שרקי http://ravsherki.org/index.php?option=com_content&view=article&id=684:684684-684&catid=124&Itemid=100512

2. דבריו לגבי טהרת השפה באמת נכונים. יש מבוכה לגבי דברים מסויימים בתנ"ך המסיתים מהלימוד (שירה"ש וכו'). מה עושים? דבריו אינם נכונים. עיין רמב"ם בפירוש המשנה על המשנה של "חמישה לא יתרומו" שהשפה מתפתחת. וירושלמי מפורש "לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד". וגם אלפי מילים יווניות לטיניות ופרסיות הוכנסו לעברית בספרות המשנה והמדרשים.
3. האם חדירת מילים משפות שונות מהווה בעיה? לא, כנ"ל.

27. שו"ת דברי יציב חלק יורה דעה סימן נב

ולכך בודאי שח"ו להניח שפת אבותינו מדור דור ולהשתמש בלשונם של עוברי עבירה, ואולי לכך קוראים "עברית" לשון נופל על לשון, ורוב המילין בדי מליבם רח"ל, ואם יש בו ביטויים של לשון הקודש זה עוד מגביר האיסור וכנ"ל. ואלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם ה' אלקינו נזכיר ונלך בדרכי אבותינו הקדושים, ולא נסור מדבריהם ימין ושמאל, ואפילו יאמרו על ימין שהוא שמאל ושמאל שהוא ימין וכו'

28. Pieces from Rabbi Yoel Teitelbaum, from "Holy Land, Holy Language: A Study of an Ultraorthodox Jewish Ideology by Lewis Glinert and Yosseph Shilhav" (Language in Society, Vol. 20, No. 1 (Mar., 1991), pp. 59-86)

Language is of great value to those whose whole speech is holy; and conversely, to those who sin in their speech it is more disgusting in the Law's eyes if it is in the Holy Tongue - because it is certainly a major imperative for the pious to know the Language, but to accustom the folk to speak the Holy Tongue is impossible, as the sins of speech, even in foreign tongues, are horrendous: mendacity, evil talk, bad language, eroticism. Thus, if they grow used to speaking the holy language our sins will only be greater.

It [the Holy Tongue] is only that which comes by prophecy ... and undoubtedly, even if the sages of the Talmud added some words which were not truly of the Holy Tongue but their own coinages, they have sanctity as the Sages drew inspiration from a sacred place and everything they said was uttered in their Houses of Study in a spirit of understanding and sanctity. But what the free-thinkers have coined to add to the language is totally impure, and impure may not be mixed with pure.

The Land of Israel and the Holy Tongue [Hebrew], which are higher privileges, were taken from us at the time of the Destruction of the Temple because we were not worthy of them, and it will be restored at the Redemption which will be much higher and greater, as Redemption itself, which is the end goal of Creation, is the time when God will reign forever.